

ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ "ΑΛΛΗ" ΠΛΕΥΡΑ ΜΙΑΣ ΜΟΝΟΔΙΑΣΤΑΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ ΩΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

ΜΑΛΟΥΤΑΣ ΛΑΖΑΡΟΣ

Χημικός Μηχανικός
Πρώην Δήμαρχος Κοζάνης
lmaloutas@yahoo.gr

ΔΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Μηχανολόγος Μηχανικός
Πρώην Αντιδήμαρχος Κοζάνης
rdavidopoulou@gmail.com

- **Οικονομικό και αναπτυξιακό περιβάλλον**

Τις τελευταίες δεκαετίες η οικονομία της περιοχής, είχε τα χαρακτηριστικά μιας κλειστής οικονομίας, που βασιζόταν στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα και την ενέργεια κατά κύριο λόγο.

Η Κοζάνη, αποκομμένη από τα αστικά κέντρα της ευρύτερης περιοχής (Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Ιωάννινα) λόγω της οδικής απομόνωσης κατάφερε να συγκρατεί στην περιοχή τα υψηλά εισοδήματα που παράγονταν, έτσι ώστε όχι μόνο να καταναλώνονται στο εσωτερικό της, αλλά αυτά να τροφοδοτούν και να ενισχύουν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα (εμπόριο, οικοδομή, βιοτεχνία κ.α.).

Ταυτόχρονα η υψηλή συγκέντρωση ενεργειακής δραστηριότητας στον άξονα Κοζάνη - Πτολεμαΐδα - Αμύνταιο - Φλώρινα (δύο δεκαετίες πριν η περιοχή συνεισέφερε με ποσοστό που ξεπερνούσε το 70% στην ηλεκτροπαραγωγή της πατρίδας μας) είχε καταστήσει την περιοχή συνώνυμο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος.

Την ίδια περίοδο δεν υπήρξε κανένα πραγματικό ενδιαφέρον σχεδιασμού μιας 'άλλης' ανάπτυξης για την περιοχή. Δεν υπήρξε συστηματική και ουσιαστική ενασχόληση ούτε σχεδιασμός με στόχο να αναδειχθούν οι ομορφιές, η πολιτιστική ταυτότητα, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και ο αδιαμφισβήτητος ενεργειακός της χαρακτήρας.

Σήμερα όμως, έχουμε μεταβεί σε ένα άλλο, εντελώς νέο οικονομικό και αναπτυξιακό τοπίο. Αφενός τα εισοδήματα που παράγονται στην περιοχή είναι πολύ λιγότερα, αφετέρου λόγω των μεγάλων οδικών αξόνων που κατασκευάστηκαν, αλλά και της σημαντικά υψηλότερης κινητικότητας, τα εισοδήματα είναι πολύ εύκολο να φύγουν και να καταναλωθούν εκτός ορίων της περιοχής, εκτός της τοπικής αγοράς.

Επιπλέον τα τελευταία χρόνια η λιγνιτική συνεισφορά στην ηλεκτροπαραγωγή βαίνει συνεχώς μειούμενη λόγω του ιδιαίτερου τρόπου διαμόρφωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και της διείσδυσης των ΑΠΕ με συνέπεια να σκιαγραφείται πλέον αγνά αλλά διακριτά το μέλλον της περιοχής την επόμενη μέρα, όταν σε 30-40 χρόνια θα έχουν εξαντληθεί τα λιγνιτικά αποθέματα.

Στις μέρες μας ο δημόσιος και ιδιωτικός τομέας συρρικνώνονται και αναδιατάσσονται, τα εισοδήματα τα οποία διατίθενται στην περιοχή περιορίζονται δραστικά, και όλο το νέο πεδίο που διαμορφώνεται είναι εντελώς ανταγωνιστικό. **Αναδεικνύεται έτσι, όχι μόνο το τεράστιο πρόβλημα της ταυτότητας της περιοχής, αλλά και της αναζήτησης άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων που θα στηρίξουν την ανάπτυξή της. Αναδεικνύεται η ανάγκη μιας ‘άλλης’ ανάπτυξης σχεδιασμένης με όρους βιωσιμότητας και αειφορίας.**

Αν θέλουμε σήμερα στην Ελλάδα να συναγωνιστούμε την Ευρώπη, θα πρέπει να αναζητήσουμε ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης των πόλεων και των φορέων που ασκούν διοίκηση σε αυτές, της αυτοδιοίκησης γενικότερα, ώστε να γίνουμε ανταγωνιστικοί, φιλικοί προς τους κατοίκους και να λειτουργήσουμε σαν πόλος έλξης για επενδύσεις και επισκέπτες.

Η υιοθέτηση του μοντέλου των πόλεων με «ταυτότητα» είναι μονόδρομος για την τοπική αυτοδιοίκηση και μπορεί να δώσει απαντήσεις στις παρούσες οικονομικές, κοινωνικές, ενεργειακές και περιβαλλοντικές συνθήκες.

- **Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης**

Αποτελεί αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα ότι ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης, ακόμη και όταν δεν συν-διαμορφώνει στρατηγικές, είναι ουσιαστικός και αναντικατάστατος.

Είναι τελικά, ο φορέας που το επόμενο διάστημα πρέπει να αναλάβει την πρωταγωνιστική δράση, την πρωτοβουλία καθώς η ανάπτυξη είναι το μεγάλο ζητούμενο της εποχής.

- **Ο πρωταγωνιστικός ρόλος της ενέργειας - χαρακτηριστικά Δήμου Κοζάνης**

Ο Δήμος Κοζάνης, ο μεγάλος ενεργειακός δήμος της πατρίδας μας, η περιοχή που στήριξε και συνεχίζει να στηρίζει την ανάπτυξη του τόπου, έχει αναπτύξει τον δικό του προβληματισμό, έχει διαμορφώσει την δική του άποψη για τα ενεργειακά ζητήματα της περιοχής. Στα διοικητικά του όρια βρίσκονται εγκατεστημένα 2850 λιγνιτικά MW, ενεργά και εξαντλημένα ορυχεία λιγνίτη, το μεγαλύτερο δίκτυο τηλεθέρμανσης (222 MW) σε εθνικό επίπεδο, υδροηλεκτρικοί σταθμοί μικρής και μεγάλης κλίμακας (161 MW), ενώ υψηλή διείσδυση εμφανίζουν τόσο τα φωτοβολταϊκά (430 MW) όσο και τα αιολικά ενεργειακά συστήματα (494 MW), καθώς και οι επιδεικτικές παρεμβάσεις που ενσωματώνουν τεχνολογίες Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και βιοκλιματικό σχεδιασμό.

Η σημαντική αυτή διασπορά ενεργειακών πόρων και εφαρμογών, η υψηλή συγκέντρωση ανθρώπινου δυναμικού που άμεσα ή έμμεσα δραστηριοποιείται στον τομέα της Ενέργειας και η διάχυτη «ενεργειακή κουλτούρα» της ευρύτερης περιοχής, προσδίδουν στο δήμο Κοζάνης συγκεκριμένα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Τα χαρακτηριστικά αυτά μέσα από μια διαδικασία προσέγγισης αστικού μάρκετινγκ, μπορούν να μετατραπούν σε Ταυτότητα και να εξελιχθούν σε κυρίαρχο συγκριτικό πλεονέκτημα. Επιπλέον, η ταύτιση της πόλης με ένα σύνολο συμπληρωματικών αφηγήσεων (πολιτισμός, φυσικό περιβάλλον, ιστορία), προσδίδει αναγνωρισιμότητα και ταυτότητα σε επίπεδο Δήμου, αίσθηση της συνέχειας και συλλογικότητας σε επίπεδο Πολίτη και εξασφαλίζει την ανάπτυξη του τόπου με όρους αειφορίας.

Με την έννοια αυτή η ανάδειξη της ενεργειακής ταυτότητας, σε πόλο ανάπτυξης, σε πόλο προσέλκυσης και συγκριτικό πλεονέκτημα,

αποτελεί την μεγάλη πρόκλησή αφού αποτελεί μοναδικότητα της περιοχής σε εθνικό, και όχι μόνο, επίπεδο.

Είναι αναγκαίο λοιπόν να σχεδιαστούν, υιοθετηθούν και υλοποιηθούν πολιτικές, όπου η παραγωγή Ενέργειας δεν θα είναι πλέον το «αρνητικό αποτύπωμα» της περιοχής για περιβαλλοντικούς λόγους. Η παραγωγή ενέργειας θα αναδειχθεί σε βιομηχανική και πολιτιστική κληρονομιά, εκπαιδευτική διαδικασία, αναγνωρίσιμο τοπόσημο, τουριστικό προϊόν, αναπτυξιακό πυλώνα. Θα αναδειχθεί σε πόλο Έρευνας και Τεχνολογίας.

Να σημειώσουμε στο σημείο αυτό πως τα σημερινά του χαρακτηριστικά, του μεγάλου ενεργειακού δήμου της πατρίδας μας, αλλά και τα ευρύτερα αναπτυξιακά του χαρακτηριστικά ο Δήμος Κοζάνης τα απέκτησε την 1-1-2011 με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Με την συνένωση των 5 προϋπαρχόντων Δήμων (Αιανής, Δημητρίου Υψηλάντη, Ελίμειας, Ελλησπόντου και Κοζάνης). Δημιουργήθηκε έτσι το νέο ισχυρό και ολοκληρωμένο αναπτυξιακό και αυτοδιοικητικό υποκείμενο με σημαντικές πρωτοβουλίες ήδη στο πεδίο αυτό (Σύμφωνο των Δημάρχων, Δίκτυο Ελληνικών Πράσινων Πόλεων (ΔΕΠΠ), Δίκτυο Ενεργειακών Δήμων, έργα βιοκλιματικού σχεδιασμού, επεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε υφιστάμενα κελύφη, συμμετοχή στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία GREEN e-Motion, το βραβευμένο Πρότυπο Καινοτόμο Σχέδιο Ανάπτυξης «ΕΝΕΡΓΟΠΟΛΙΣ», η ολοκληρωμένη πρόταση για την οργάνωση του Βιομηχανικού – Ενεργειακού τουρισμού).

- **Ο ρόλος των «εταίρων»**

Στην προσπάθεια για την αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου, είναι απαραίτητες πρωτοβουλίες, με στόχο την κινητοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου του Δήμου, των φορέων, των επιμελητηρίων, των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων και του ιδιωτικού και επιχειρηματικού τομέα. Στόχος είναι, ο χαρακτηρισμός «ενεργειακός Δήμος» να μην βασίζεται μόνο στην ποσοτική του υπεροχή αλλά και σε πρωτοπόρες, καινοτόμες, έξυπνες, υπερτοπικές, εξωστρεφείς

δράσεις στον τομέα της ενέργειας, που θα γίνουν συνείδηση συνολικά του Δήμου αλλά και κάθε πολίτη ξεχωριστά.

Το όλο εγχείρημα πρέπει καταρχήν να στηριχθεί στην εξειδικευμένη και υψηλή τεχνογνωσία του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής αλλά και στην βιομηχανική κουλτούρα που αναπτύχθηκε τα τελευταία 50 χρόνια.

Το ΤΕΕ, το ΕΒΕ και το Οικονομικό Επιμελητήριο, που εκφράζουν το παραγωγικό δυναμικό της περιοχής, στηρίζουν προσπάθειες για ανάδειξη των νέων δεδομένων στην παραγωγή και εξοικονόμηση ενέργειας, μέσα από ημερίδες, κλαδικές εκθέσεις, κ.λπ.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην περιοχή (ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΕΚΕΤΑ), πρέπει να έχει μια σαφή κατεύθυνση προς τον ενεργειακό τομέα (τρεις έδρες του ΑΕΙ χρηματοδοτούνται ήδη από τη ΔΕΗ) με εκπαιδευτικές δράσεις, επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες, συμμετοχή σε ερευνητικά και καινοτόμα προγράμματα εξοικονόμησης και παραγωγής ενέργειας, την στοχευμένη έρευνα στην παραγωγή υλικών και τεχνικών εξοικονόμησης ενέργειας (μονωτικά υλικά, κ.α), την μεταφορά τεχνογνωσίας στα Βαλκάνια, την ανάπτυξη περιβαλλοντικής τεχνολογίας - καινοτομίας και εφαρμογή της σε δημόσιες και ιδιωτικές εγκαταστάσεις – επιχειρήσεις

Ερευνητικά προγράμματα, όπως το ηλιακό ποδήλατο, καινοτόμες μέθοδοι εξοικονόμησης ενέργειας σε κτήρια, παραγωγή βιοκαυσίμων, είναι ενδεικτικά της κατεύθυνσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της περιοχής.

Από την προσπάθεια δεν μπορεί να λείπει η ΔΕΗ, η οποία μέχρι σήμερα έχει συμβάλλει στην ανάπτυξη δορυφορικών επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα σε μικρό βαθμό, συνεργάζεται με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της περιοχής και υποστηρίζει τη λειτουργία τους , διαθέτει τις εκπαιδευτικές και βιομηχανικές της εγκαταστάσεις στο πρόγραμμα του ενεργειακού τουρισμού που σχεδιάζει η Τ.Α και υποστηρίζει γενικότερα το όλο εγχείρημα.

- **Σχεδιασμός**

Για να στηριχθεί πιο αποτελεσματικά ο στόχος αυτός, ξεκίνησε από το 2013 συνεργασία με το πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, που ανέλαβε την εκπόνηση της μελέτης του στρατηγικού marketing του Δήμου, μέσα από την οποία θα καταγραφούν, θα αναδειχθούν και θα προβληθούν τόσο η θετική εικόνα, όσο και η ταυτότητα του τόπου με επιστημονικά τεκμηριωμένο τρόπο.

Ήδη από το 2013 και μετά καταρτίστηκε συγκεκριμένο σχέδιο για την συνεργασία με τους φορείς και τους κοινωνικούς εταίρους της περιοχής. Σε συνεργασία με τη ΔΕΗ Α.Ε., το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (ΠΑΜ), το ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας, το ΕΚΕΤΑ/ΙΔΕΠ, το ΤΕΕ/ΤΔΜ, το ΕΒΕ, το ΟΕΕ και το ΓΕΩΤΕΕ, αποφασίστηκε η σύσταση Ομάδας Δράσης, με σκοπό την ανάδειξη και προώθηση της ενεργειακής ταυτότητας του Δήμου Κοζάνης. Η διαδικασία δεν έχει ολοκληρωθεί, υπάρχει όμως μια πλούσια δέσμη προτάσεων :

Δράσεις Δημοσιότητας και Ευαισθητοποίησης πολιτών και ιδιωτικού τομέα

Δημιουργία σχετικού λογότυπου.

Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας και ορθολογικής χρήσης - εξοικονόμησης ενέργειας.

Παραγωγή και διακίνηση ημερολογίου με θεματικές αναφορές από την ιστορία του λιγνίτη.

Καθιέρωση Εβδομάδας Ενέργειας (με διοργάνωση ειδικών εκδηλώσεων), σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ανάπτυξη τρόπων προώθησης και διαφήμισης του εγχειρήματος.

Αποτύπωση και ανάδειξη της ιστορικής διαδρομής του λιγνίτη.

Δημιουργία χαρακτηριστικών τοπόσημων στο ευρύτερο αστικό σύνολο και τους κόμβους της Εγνατίας με αναφορές στην εξόρυξη, μεταφορά και καύση του λιγνίτη. **Ιδιαίτερα τα τοπόσημα στους κόμβους της Εγνατίας Οδού μπορούν να εξελιχθούν σε κέντρα πληροφόρησης των επισκεπτών και προώθησης τοπικών προϊόντων.**

Υλοποίηση εξειδικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης της περιοχής)

Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού για θέματα ενέργειας και περιβάλλοντος.

Θεσμοθέτηση υποτροφιών και διδακτορικών διατριβών.

Αξιοποίηση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων των Σχολών Εκπαίδευσης της ΔΕΗ στον ΑΗΣ Καρδιάς και όλων των επισκέψιμων εγκαταστάσεών της.

Καθιέρωση ετήσιου διεθνούς συνεδρίου με σχετική θεματολογία.

Προώθηση των ειδικών εκπαιδευτικών τουριστικών διαδρομών με επίκεντρο την εξόρυξη και αξιοποίηση του λιγνίτη που έχουν ήδη σχεδιαστεί.

Διοργάνωση μαθητικών διαγωνισμών στην ειδική θεματολογία «Λιγνίτης- Ενέργεια- Περιβάλλον».

Κατασκευή του ‘‘Τεχνόπολις’’

Θεματικός – ενεργειακός τουρισμός

Δημιουργία ενός κέντρου αναφοράς, υποδοχής και ενημέρωσης των επισκεπτών, για την εξορυκτική ιστορία της περιοχής.

Ενεργειακή εκδρομή. Η περιοχή μας είναι η μοναδική στην Ελλάδα όπου μπορεί να πραγματοποιηθεί μια άρτια και ολοκληρωμένη «ενεργειακή εκδρομή».

Ανάδειξη γεωτόπων μουσειακού χαρακτήρα στους χώρους εξόρυξης του λιγνίτη.

Ενεργειακή κατασκήνωση. Στην περιοχή μας μπορεί να λειτουργήσει μια τέτοια κατασκήνωση στην περιοχή της Ζωοδόχου Πηγής, χρησιμοποιώντας τις υφιστάμενες εγκαταστάσεις.

Δικτύωση - Εξωστρέφεια

Συνεργασία των μελών της Ομάδας Δράσης με στόχο την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης στα πλαίσια προκηρύξεων ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών.

Ανάπτυξη διεθνών επαφών και συνεργασιών στον τομέα της ενέργειας.

Δικτύωση μεταξύ των μελών στην κατεύθυνση της ανταλλαγής τεχνογνωσίας και σχετικών καλών πρακτικών και δράσεων.

Από κοινού διοργάνωση εκδηλώσεων, ημερίδων, συνεδρίων.

- **Καλές πρακτικές**

Το 2009 επτά (7) αστικά κέντρα μικρής και μεσαίας κλίμακας της Κεντρικής Ευρώπης ένωσαν τις δυνάμεις τους σε μια κοινή προσπάθεια με τον χαρακτηριστικό τίτλο: **«Μετατρέποντας τα Προβλήματα σε Δυναμικές»**.

Κίνητρο για την προσπάθεια αυτή αποτέλεσε το γεγονός, ότι και τα επτά αυτά αστικά κέντρα, αποκαλούμενα και μικροπεριφέρειες κατά την ευρωπαϊκή ορολογία, βίωναν έντονα σημάδια αποβιομηχάνισης και αναπτυξιακού προσανατολισμού, λόγω ακριβώς της εξάντλησης των τοπικών τους ορυχείων λιγνίτη και λιθάνθρακα. Αυτά τα αστικά κέντρα βρίσκονται στη Γερμανία, Αυστρία, Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία και

Σλοβενία και είναι της πληθυσμιακής κλίμακας της Κοζάνης (δηλαδή είναι πόλεις με πληθυσμό της τάξης των 50.000 κατοίκων).

Επίσης η δημιουργία των οικονομικών πόλων ανταγωνιστικότητας στη Γαλλία με σκοπό **την οικονομική ανάπτυξη ως συνεργασία μεταξύ κράτους και τοπικής αυτοδιοίκησης, βιομηχανίας / επιχειρήσεων, πανεπιστημίων και ΜΚΟ αποτελεί μια εξαιρετική πρωτοβουλία.**

Με τον σχεδιασμό αυτό γίνεται σαφής επιλογή των πολιτικών που αφορούν σε πόλους ανταγωνιστικότητας οι οποίοι (πόλοι) θα βρίσκονται σε συγκεκριμένα σημεία της επικράτειας, με πολύ διαφορετικά προγράμματα. Κεντρικοί φορείς δεν είναι πλέον οι τοπικές αυτοδιοικήσεις, αλλά επιχειρήσεις, ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια, νοσοκομεία κλπ. **Στόχος είναι η τόνωση της συνεργασίας μεταξύ όλων αυτών των παραγόντων σε συγκεκριμένα μακροπρόθεσμα προγράμματα καινοτόμων δράσεων με οριακή οικονομική συμμετοχή του δημοσίου.**

Οι πόλοι αυτοί και τα προγράμματα δεν είναι περιφερειακά με τη διοικητική έννοια του όρου, για δυο λόγους:

- 1) το κέντρο τους βρίσκεται σε κάποια συγκεκριμένη περιφέρεια παρόλο που τα μέλη μπορούν να βρίσκονται οπουδήποτε στη Γαλλία.
- 2) ο πόλος ανταγωνιστικότητας πρέπει να αποφασίσει για τις φιλοδοξίες του: να έχει ηγετικό ρόλο σε ευρωπαϊκό ή παγκόσμιο επίπεδο, και όχι απλά σε επίπεδο περιφέρειας.

Οι επιτυχημένες δράσεις δεν μένουν εγκλωβισμένες σε διοικητικά όρια, ωστόσο η ανάπτυξή τους έχει οφέλη για την περιφέρεια.

Οι αρχές που διέπουν τους πόλους είναι: συνεργασία μεταξύ οικονομικών φορέων, μεταξύ δημοσιών διοικήσεων (Υπουργεία, περιφέρειες, δήμοι κλπ) και μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Ύπαρξη κοινού στόχου και στρατηγικών γραμμών. Στοιχεύουν να είναι οι καλύτεροι σε ένα συγκεκριμένο τομέα και σε ένα συγκεκριμένο φάσμα, ως εκ τούτου να αναπτύσσουν την καινοτομία.

- **Άμεσες ενέργειες**

Το εγχείρημα της ανάδειξης του «ενεργειακού χαρακτήρα» της περιοχής μας, μπορεί να υλοποιηθεί μόνο με συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της ΔΕΗ, των ΑΕΙ – ΤΕΙ, των κοινωνικών εταίρων και της τοπικής κοινωνίας. **Μπορεί να παράξει αποτελέσματα μόνο εάν επιτευχθεί συστράτευση όλου του τοπικού δυναμικού στον κοινό στόχο.**

Πρέπει να εκπονηθεί ένα «επιχειρησιακό σχέδιο» με χρονική κλιμάκωση σε άμεσες και μεσοπρόθεσμες δράσεις, ονοματίζοντας υπεύθυνους και μέσα, ώστε να μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία μιας ‘άλλης’ ανάπτυξης σχεδιασμένης με όρους βιωσιμότητας και αειφορίας, να μπορεί να απαντήσει στο μεγάλο πρόβλημα της ανεργίας και της υποβάθμισης της περιοχής.

Την υλοποίηση του προγράμματος, θα πρέπει να αναλάβει μια «ομάδα δράσης», η οποία θα είναι αντιπροσωπευτική (με συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων) και ευέλικτη και θα έχει την ευθύνη του σχεδιασμού, του συντονισμού, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης του προγράμματος.

Η χρηματοδότηση των δράσεων του «επιχειρησιακού σχεδίου» μπορεί να γίνει από το ΕΣΠΑ, από τον Τοπικό Πόρο Ανάπτυξης, από την ΔΕΗ και από τον ιδιωτικό τομέα. Το ύψος των απαιτούμενων χρηματοδοτικών αναγκών του σχεδίου είναι τέτοιο που μπορεί να καλυφθεί πλήρως από την χρηματοδότηση του Τοπικού Πόρου Ανάπτυξης, και με τον τρόπο αυτό υπηρετεί απολύτως την θεσμική του κατεύθυνση. Οι σημαντικοί πόροι που απαιτούνται για το Τεχνόπολις μπορούν να καλυφθούν από το νέο ΕΣΠΑ, καθώς η λογική του έργου ταυτίζεται απολύτως με την κατεύθυνσή του.

- **Επίλογος**

Με αδιαπραγμάτευτους οδηγούς την εξωστρέφεια, την ποιότητα, την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία σε όλες μας τις δράσεις, με σεβασμό στο περιβάλλον, με κοινή πορεία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με δημιουργική συνεργασία Δήμου και πολιτών, είναι εφικτό να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για μία άλλη αναπτυξιακή πορεία του τόπου.

Αυτός είναι ο πολιτικός ρόλος που πρέπει να αναλάβει σήμερα η αυτοδιοίκηση, οι φορείς, οι άνθρωποι της ελληνικής περιφέρειας.